

OBTÍŽNÉ ZAČÁTKY

311. ČESKOSLOVENSKÉ BOMBARDOVACÍ PERUTĚ Z POHLEDU DENNÍCH ROZKAZŮ A VÁLEČNÉHO DENÍKU

Petr Žižka

1 Úvod

Cílem předkládané práce se stalo podchycení počátečních problémů Čechoslováků sloužících u 311. československé bombardovací perutě na příkladu různých aspektů objevujících se v denních rozkazech a válečném deníku. Studie se zabývá obdobím od 15. července 1940 do 31. prosincem 1940, které je spjato s dobou vzniku vybraných materiálů 311. československé perutě. Pomocí oficiálních dokumentů jednotky se nabízí nový pohled na problematiku každodenního života a služby Čechoslováků u 311. perutě na počátku její existence.¹

Po porážce Francie a evakuaci československých vojáků do Velké Británie se od července 1940 začaly v rámci Royal Air Force (RAF) vytvářet československé perutě. V pořadí druhou československou perutí vzniklou za druhé světové války ve Velké Británii byla na konci července 1940 bombardovací 311. československá perut' (*No. 311th (Czechoslovak) Squadron RAF*). Její jádro se skládalo z tzv. bombardovací skupiny, která vznikla již v první polovině července 1940 v táboře Innsworth Lane u Gloucesteru. Byla složena z letců evakuovaných z poražené Francie ve skupině pplk. Karla Tomana.²

Z Innsworth Lane následoval přesun do Cosfordu, kde došlo k doplnění budoucího kádru perutě o příslušníky skupiny škpt. Emila Bušiny a přijetí členů bombardovací skupiny do řad RAF. Dne 27. července 1940 dorazil do Cosfordu první britský velitel 311. perutě Kanaďan *Wing Commander* (W/Cdr, čs. ekvivalent podplukovník) John Griffiths DFC (*Distinguished Flying Cross*, Záslužný letecký kříž), jehož úkolem byla příprava příjezdu

¹ Každodenností v armádě se zabývá např. článek: HLAVIENKA, Lubomír – JIRÁSEK, Zdeněk: *Každodennost a kriminalita u jednotek Rychlé divize v roce 1941*. *Historie a vojenství*, 62, 2013, č. 4, s. 48–59.

² Vlastním jménem Karel Mareš (*3. 11. 1898 – †18. 6. 1960) vystupoval během druhé světové války pod krycím jménem Karel Toman. Po příjezdu do Velké Británie se stal 29. července 1940 prvním velitelem 311. čs. perutě, které velel až do 19. března 1941. RAJLICH, Jiří: *Na nebi hrdého Albionu. 1. část (1940)*. Praha 1999, s. 185–191.

československých příslušníků 311. perutě na leteckou základnu Honington. Přesunem na základnu RAF Honington 29. července 1940 se začala psát historie 311. československé perutě.

Po příjezdu do Honingtonu nastalo období intenzivního výcviku, který měl Čechoslováky v nejkratší možné době připravit na bojové nasazení nad okupovanou Evropou. Pro co nejhladší průběh výcviku bylo k 311. peruti převeleno větší množství britských příslušníků RAF, kteří jako instruktoři měli usnadnit rychlé vycvičení Čechoslováků na bombardovací Vickers Wellington. Velkým problémem pro přezbrojení byl u většiny létajícího personálu nedostatek zkušeností s vícemotorovými letouny a nočním létáním. Jedná se o jediný problém, který je spojován s přecvičením čs. letců na Wellingtony, které je jinak hodnoceno pozitivně. Zasloužilo se o to především úspěšné vyvrcholení výcviku prvních tří osádek 311. perutě, což byl nálet provedený na seřadovací nádraží v Bruselu v noci z 10. na 11. září 1940. Tím byla zahájena operační činnost 311. perutě.³

Bylo ovšem vše ostatní tak bezproblémové, jak by mohlo z takového stručného hodnocení vyznít? Při zaměření na rané období existence 311. perutě se nemůžeme spokojit s podobným povrchním popisem událostí u perutě, který odsouvá stranou všední problémy a posouvá dopředu jen několik základních faktů shrnující činnost perutě. Bez hlubšího ponoření do tématu může řada zajímavých okolností, které měly větší či menší vliv na chod jednotky uniknout. Problematika spojená s počátečním přizpůsobením Čechoslováků od 311. perutě na službu v RAF není doposud příliš do hloubky rozebrána.

Možnost zachytit situaci z tehdejšího pohledu nám umožňují především denní rozkazy 311. perutě vycházející pravidelně od 31. července 1940 a válečný deník 311. perutě z roku 1940. Tyto materiály se staly základním zdrojem informací, na kterých je postavena celá tato práce. Vychází se z neúplně dochovaných denních rozkazů 311. perutě za rok 1940 a tří sešitů válečného deníku 311. perutě zachycujících období od 15. července do 30. září 1940. Text ve válečném deníku do 16. srpna 1940 je sestaven podle zápisů velitele perutě pplk. Karla Tomana a od 17. srpna deník vedl por. Arnošt Valenta. Po přestěhování A Flightu a velitelství perutě do East Wrethamu byl založen 16. září 1940 deník vedený zvlášť pro část 311. perutě umístěné v East Wrethamu, který měl na starosti kpt. Miloš Provazník. Deník pro zbytek perutě umístěné v Honingtonu vedl nadále por. Valenta. Archiválie pocházejí z fondu Československé letectvo – Velká Británie (dále jen ČSL–VB) nacházející-

³ O výcviku a zahájení operační činnosti 311. perutě viz např. PAJER, Miloslav: *Křídla míří nad Německo*. Cheb 1994; s. 8–48; PAJER, Miloslav: *Ve stínu slávy*. Cheb 1992, s. 11–23; VANČATA, Pavel: *311 (Czechoslovak) Squadron*. Sandomierz 2013, s. 3–6.

ho se ve Vojenském ústředním archivu – Vojenského historického archivu v Praze (dále jen VÚA–VHA Praha).

2 Problémy s užíváním anglického jazyka

Naprostou nezbytností pro službu v řadách RAF byla znalost anglického jazyka. Oproti příslušníkům čs. pozemní armády ve Velké Británii, kde nepanoval takový tlak na znalost anglického jazyka, byla nastolena u československého letectva ve Velké Británii zcela jiná situace. Především bylo zapotřebí, aby se českoslovenští příslušníci zařazení v RAF dokázali domluvit v rámci svého služebního zařazení alespoň na určité minimální úrovni, jelikož veškerá činnost na letišti a ve vzduchu měla probíhat v angličtině. Na správném porozumění technických manuálů, radiotelegrafické komunikace a rozkazů závisel život letců, ale často i pozemního personálu. Obzvláště na počátku pobytu Čechoslováků ve Velké Británii se dokázalo domluvit jen pár jedinců. Nepříjemná situace vyplývala z politické orientace prvorepublikového Československa na Francii. V československém školství proto z vyučovaných cizích jazyků převládala vzhledem k umístění Československa a přítomnosti silné německé menšiny němčina a z politických důvodů francouzština.

Část Čechoslováků se při vstupu do československé armády ve Francii proto nacházela ve výhodnějším postavení než o pár měsíců později. Díky absolvování vzdělávacího systému přicházeli do Francie s větší či menší úrovní znalosti francouzského jazyka. Navíc všichni měli čas na zdokonalení svých vědomostí nebo naučení základů francouzštiny. Po pádu Francie a evakuaci do Velké Británie oproti tomu nezbyvalo na výuku anglického jazyka tolik času.⁴

Stejně obtížná situace nastala i u bombardovací skupiny, budoucího základu 311. perutě. Přestože někteří pochytili drobné základy angličtiny již při plavbě do Velké Británie, tak pravé vyučování nastalo až v Cosfordu, kde začala pro všechny příslušníky perutě povinná výuka. Po vzniku perutě učení plynule pokračovalo dále. Pro porozumění manuálů, příkazů a komunikaci s anglickými příslušníky perutě bylo pro létající i pozemní personál nutností učit se angličtinu. Pro mnohé představovala výuka cizího jazyka těžký oříšek. Jak můžeme vidět na úryvku z denního rozkazu č. 18 z 18. srpna 1940, velitel 311. perutě W/Cdr John Griffiths DFC očekával po měsíci učení cizího jazyka trochu jiné výsledky, než byla realita: „Zjistil jsem, že velká většina českých

⁴ KUDRNA, Ladislav: *Když nelétali: Život našich letců v Polsku, Francii a Británii za 2. světové války*. Praha 2003, s. 79–82.

příslušníků No 311 (Czech) Squadron dosud ještě nedovede hláskovati, ani svoje jméno. Je to smutný zjev, že i k této samozřejmě věci by mělo být použito rozkazovací formy.⁵

Nabízí se otázka, jak intenzivně se českoslovenští příslušníci perutě věnovali výuce angličtiny vzhledem k uvedenému apelu na jejich svědomí. Zdůrazňování významu učení anglického jazyka ovšem soustavně pokračovalo i později. Příkladem může být čl. 4 denního rozkazu č. 96 z 3. června 1941 nazvaný *Důležitost učení se angličtině*. Jedná se o obsáhlý text od *Air Ministry* (Ministerstvo letectví), který zdůrazňuje základní důvody, proč se každý musí učit angličtinu. V článku 4 se dočítáme: „Nežádáme od Vás, abyste se učili naši řeč proto, že jsme sami líní učit se Vaši. Jest snadnější, když všichni spojenci se budou učit řeči jedné, než aby anglické úřady se učil[y] deseti řečem. Nežádáme to proto, abychom si usnadnili práci. Je to za účelem lepšího porozumění, zvláště v případech naléhavé nutnosti a to tím spíše za války. Výsledek této války bude záležeti na úsilí 200 milionů anglicky mluvících lidí britského impéria a Spojených Států Severoamerických. Veškerý válečný materiál (lodi, tanky, letouny, děla, auta, náboje) jest určen pro anglickou armádu a všechny předpisy a operační rozkazy jsou psány v angličtině.

Tlumočníci, překlady udržovacích předpisů pro letouny, překlady pro piloty, to vše je zamýšleno jen pro přechodnou dobu. Neznalost angličtiny se zdržují výcvikové kursy, bylo nutno zřídit zvláštní kursy pro spojence, poněvadž nemohou z tohoto důvodu býti vysíláni do stejných kursů s Angličany. Velitel spojenecké jednotky musí rozumět operačním rozkazům. Briefing může býti nejlépe podán v angličtině. Znalost angličtiny jest důležitá nejen pro dobu přítomnou, t.j. pro válku, ale i po dobu poválečnou, neboť i po válce budete v dodávkách všech druhů odvislí od anglicky mluvícího světa.“⁶

Jak vyplývá z výše uvedeného textu, výcvik 311. perutě nepřipadal v úvahu bez tlumočníků, kteří zprostředkovávali informace od instruktorů a překládali příručky pomáhající Čechoslovákům osvojit si postupy a techniky potřebné pro získání všech dovedností nutných pro zajištění bojeschopnosti Wellingtonů. Z počtu 57 důstojníků a přibližně 180 příslušníků mužstva ovládali angličtinu čtyři důstojníci a dva příslušníci mužstva, což je pro úkol nabýt v co nejkratší době operační způsobilosti velmi malé množství. Komunikaci alespoň mírně usnadňoval britský velitel perutě W/Cdr Griffiths DFC ovládající ruštinu. Dorozumívání mezi Angličany a Čechoslováky bylo

⁵ Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv Praha (dále jen VÚA–VHA Praha) a fond Československé letectvo – Velká Británie (dále jen ČSL–VB), kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 18.

⁶ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 653, denní rozkaz č. 96.

přesto největší překážkou ve výcviku. K jednotlivým funkčním zařazením byli přiděleni tlumočníci, přesto docházelo z různých příčin ke zdržení ve výcviku. Z důvodu komunikace byly problémy především ve výcviku střelců, což zachycuje válečný deník následovně: „Při výcviku nedostatek tlumočnicků, při popisování součástí naráželo se na značné potíže. Jediný P/O [*Pilot Officer*, československý ekvivalent poručík] Morrison [instruktor střelby] zná poněkud francouzsky.“ Z důvodu organizace a technického zajištění nabral zpoždění i výcvik radiotelegrafistů.⁷

Z důvodu neznalosti anglického jazyka se nevyhnuly komplikace ani pozemnímu personálu. Konkrétně mechanici měli mnoho práce, aby své britské kolegy pochopili. Ve válečném deníku se k tomu píše: „Velkou nevýhodou je – a působí to značné potíže – že mechanici neumí anglicky. Domluva s angl. mechaniky je velmi těžká, protože také oni neznají žádnou jinou řeč, kromě angličtiny. Velké potíže působilo to zejména ze začátku při zapracování. Postupně byly předpisy překládány.“ Přes počáteční nesnáze prováděli českoslovenští mechanici ke konci srpna 1940 „mechanické práce“ již sami. Značné úsilí si také vyžádalo zvládnutí různých konstrukčních prvků Wellingtonu, které se odlišovaly od techniky používané v Československu.⁸

3 Kázeň

Při formování 311. perutě nedosahovala zpočátku mezi československými příslušníky morálka vysokých výšek. Příčinou byly čerstvé vzpomínky na porážku Francie a z ní pramenící skepse některých osob např. nad smyslem vytváření bombardovací perutě. Kromě zvýšení morálky díky přívětivému přijetí ze strany Angličanů předkládá válečný deník jeden z dalších důvodů utužení kázně. Stal se jím pevně vedený anglický poradový výcvik během první dnů v Honingtonu, kterému se nevyhnulo mužstvo ani důstojníci. Přísné dbání na bezchybném provedení nařízených pokynů bez jakýchkoliv úlev přispělo k uvědomění si, že „začíná přísná vojna.“ Pozitivním příkladem ohledně kázně se stali i angličtí vojáci. Spolupráce mezi Angličany a Čechoslováky byla hodnocena na velmi vysoké úrovni. Platilo to jak o důstojnících, tak i mužstvu. O britských důstojnících bylo ve válečném deníku uvedeno: „Projevují k nám takt a starají se o výcvik pečlivě. Chování jejich

⁷ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 23.

⁸ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 26.

k našim důstojníkům je opravdu kamarádské zvláště i v době mimoslužební. Ani s jedné ani s druhé strany není nejmenších stížností. Angličtí důstojníci dosud nikdy nezadali příčinu, ke stížnosti našich důstojníků.“⁹

Příčina ke sporu se ukázala v Honingtonu až ke konci září 1940, kdy došlo k ostré výměně názorů ohledně dostatečného vycvičení dvou nových osádek odeslaných k operační letce do East Wrethamu. Kritika na chování anglických důstojníků ze strany některých československých důstojníků postupně rostla. V zápisu válečného deníku z 26. září se kromě výše uvedené výměny názorů uvádí: „Vůbec chování angl. důst. se v poslední době značně horší. Hledí na nás, jako na něco méněcenného. F/L[t] [Percy Charles] Piccard [letecký instruktor a styčný důstojník] si dal dokonce por. [Jaroslavem] Slabým přinést oběd. Velmi nepěkný výjev udál se v klubovně: Sq/L [S/Ldr, *Squadron Leader*, československý ekvivalent major] [Geoffrey Noden] Amison [instruktor navigace] žádal velmi nekomarádským způsobem, aby čs. důstojníci uvolnili místo k sednutí a objevila se na angl. vývěsní tabuli vyhláška, aby mladší důstojníci uvolňovali vždy místa pro starší. My jsme ovšem všichni mladší, že tedy vlastně máme angl. důst. uhýbat a vyhláškou dávají najevo, že se neumíme chovat? Proto až na nepatrné výjimky do klubovny nikdo raději nechodí. Říká se – anglická zdvořilost, gentlemanství – přesvědčujeme se stále více a více, že naše chování a způsoby společenské nejsou horší. Také anglický důstojník dovede být hrubým“.¹⁰ Jak vidíme z výše uvedeného malého příkladu, nelze se dívat na spolupráci jednostranně.

Čechoslováci se museli po vstupu do řad RAF vypořádat s odlišnostmi služebního řádu. Pro československé příslušníky 311. perutě, kteří byli zvyklí ze své služby v čs. armádě na určitý služební pořádek, se jednalo o poměrně rozsáhlé novinky. Vzhledem ke značným rozdílům služebního řádu neprobíhalo přizpůsobení na nový pořádek zcela bez těžkostí. Potíže způsobil anglický důraz na čistý a upravený zevnějšek všech příslušníků perutě, což znamenalo holení každé ráno. Z Čechoslováků bylo jen pár osob zvyklých holit se každý den ráno, a proto pro většinu přišly krušné časy. Panoval značný odpor k holení, jehož překonání určitý čas zabralo. Opatření proti světlavým příslušníkům 311. perutě zachytil válečný deník následovně: „Bylo i zakročeno proti neuposlechnutí a angl. důstojníci velmi pečlivě kontrolovali, zda toto nařízení je plněno. Při nástupu prohlížel dokonce F/Lt [*Flight Lieutenant*, čs. ekvivalent kapitán] Early [M. J. Earle, pobočník velitele a instruktor navigace] muže od muže, je-li řádně oholen.“ Následovalo zhodnocení, že:

⁹ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 9, 20, 23.

¹⁰ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 680, válečný deník, září 1940, s. 20–21.

„Tato nařízení dobře prospěla, každý jednotlivec chodí čistý a upravený, že je radost pohledět. V čistotě si s Angličany nezádame.“¹¹ Ovšem potíže s neoholenými tvářemi Čechoslováků přetrvávaly delší dobu, než se nás snaží přesvědčit předchozí text.

V denním rozkaze se problém s holením poprvé objevil dne 5. srpna 1940, kde stálo: „Znovu jsem zjistil, že řada příslušníků peruti (311 sq.) jsou neholeni. Je povinností každého denně ráno před snídaní se oholiti. Kdo by tohoto nařízení nedbal, bude potrestán.“¹² Velitel perutě W/Cdr Griffiths důrazně připomenul povinnosti ranního holení ještě v denním rozkaze z 11. srpna 1940: „Znovu upozorňuji co nejdůtklivěji, že jest povinností každého příslušníka letecké zbraně denně ráno před snídaní se oholiti. Přistihnu-li někoho neoholeného, exemplárně potrestám. Velitelé letek mně zodpovídají za přesné plnění tohoto rozkazu.“¹³ Nejednalo se ovšem o poslední vzor tomuto nařízení. Případy neoholených příslušníků perutě se vyskytovaly i nadále a proto ještě 6. října 1940 zazněla poslední hrozba: „Bylo opět zjištěno, že někteří příslušníci peruti se denně ráno neholí. Ti, kteří budou příště ráno neholeni, (bez rozdílu hodnosti) budou za trest oholení AC Koukolíkem [AC2 (*Aircraftman Second Class*, čs. ekvivalent vojín) Karel Koukolík sloužil v roce 1940 jako pomocný personál, civilním povoláním byl holič] před nastoupeným mužstvem celé peruti.“¹⁴ Proces přivyknutí na každodenní holení byl tímto varováním zdárně završen. Porušování nařízení o čistém a upraveném vzhledu přestalo být hromadným úkazem.

4 Úroveň ubytování československých příslušníků 311. perutě

Jednou ze základních potřeb je zajištění ubytování. První delší zastávku letecká skupina pplk. Tomana po příjezdu do Velké Británie zažila v táboře Innsworth Lane, kde vznikl počátek 311. perutě – bombardovací skupina. Ve válečném deníku bylo pár dní bydlení v Innsworth Lane stroze ohodnoceno jako „dobré ubytování.“ Starost, kde složit v noci hlavu se samozřejmě řešila i po přesunu do Cosfordu. Bombardovací skupina dostala oddělené ubytování od ostatních příslušníků čs. letectva a ubikace byly navíc rozdělené zvlášť pro důstojníky a mužstvo. Na ubikacích Čechoslováci poznali anglický důraz na precizní úklid, kdy byla „úzkostlivě dodržována čistota a pořá-

¹¹ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 680, válečný deník, září 1940, s. 18–19.

¹² VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 6.

¹³ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 12.

¹⁴ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 37.

dek.¹⁵ Po přesunutí do Honingtonu a vzniku 311. perutě se mělo ukázat, že anglický přístup k úklidu se neshoduje s chováním čs. příslušníků perutě.

Nejdříve si představíme samotné ubytování na moderní předválečné letecké základně RAF Honington, které reprezentuje podmínky ubytování v počátcích existence perutě. Obsáhlý popis plný nadšení nám podává válečný deník, který k nastínění ubytovací situace uvádí: „Ubytování [podtrženo v deníku] pro mužstvo i důstojníky bylo při příchodu perutě připraveno. Mužstvo ubytováno v západní části tábora v jedné budově. Sergeanti ubytováni v[e] veliké budově uprostřed tábora. V budově mužstva i sergeantů jsou koupelny (sprchy i vany, teplá, studená voda, splachovací klosety, pěkně zařízené umývárny), žehlárna, prádelna, sušárna, ve 3 místnostech radií. Na jedné světnici ubytováno průměrně 16 mužů. Důstojníci ubytováni ve zvláštních domkách, civilního rázu, po 1, maximálně 2 v jednom pokoji. Pokoje jsou pěkně zařízeny, v každém domku koupelny, kuchyně, ústřední topení. Celkem je čs. důstojníky obsazeno 5 těchto domků ležících v jiho-vých. části tábora, několik vyšších důst. bydlí v baráku, kde bydlení je stejně dobré. K ubytování nemůže být vůbec stížností, v celku ubytovací poměry značně lepší než u nás, zvláště ovšem pokud se týká mužstva“¹⁶.

Přes pěkně vyličení ubytování by mohl nastat dojem, že ohledně bydlení muselo být vše zcela v pořádku. Zcela tomu tak nebylo. O drobných nedostatecích se dozvídáme prostřednictvím denního rozkazu č. 4 z 3. srpna 1940, kde se píše: „Vzal jsem na vědomí všechny stížnosti, jež mne došly ve věcech ubytování. Jsou to nedostatky osvětlení, zatemnění, dále chybí žárovky, prostěradla, koberce, skříně na šaty, podhlavníky a jiné věci pro osobní pohodlí. Všechny tyto věci jsou objednané a jakékoliv další stížnosti nemohou však uspokojit jejich dodání.“¹⁷ O dost větší komplikace s ubytováním nastaly pro část 311. perutě, která se 16. září 1940 přesunula do East Wrethamu. Nevalnou situaci v otázce ubytování komentoval válečný deník následovně: „Ve Wrethamu mužstvo ubytováno ve stanech většinou po 4–5ti mužích. Stany jsou dosti malé. Je málo místa. Zvláště létající personál má kufrы a leteckou výstroj, takže místo ve stanech nestačí. Později však přicházejí na nápad vystlati si postele různými částmi výstroje. Pro mužstvo lét. personálu je vyhrazen další stan, takže spí téměř všude 3, jen ojediněle 4 v jednom stanu. Důstojníci jsou ubytováni ve zděném domku. Naši 3–4 v jednom pokojíku –

¹⁵ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 7–11.

¹⁶ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 14.

¹⁷ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 4.

dosti primitivně. Voda je pouze na dvoře. V obytných místnostech nejsou ani všude umývadla. Má je pouze ten, kdo si je přivezl z Honington-u.“¹⁸

Po malé exkurzi v East Wrethamu se vrátíme do Honingtonu, kde se vzápětí po vzniku perutě ukázaly určité potíže s přivyknutím na anglické požadavky na úklid a čistotu ubikací. V prvním denním rozkaze z 31. července 1940 se nacházela následující pasáž o denním řádu: „Budíček v 7:00 hod. Od 7:00–8:00 hodin mytí, holení, oblékání.“¹⁹ S dodržením tohoto nařízení se vyskytly okamžité problémy. Již následující den (1. 8. 1940) velitel perutě pplk. Toman v denním rozkazu č. 2 káral za nedodržení denního řádu a jednoduché řešení se přímo nabízelo. „Přesvědčil jsem se, že mužstvo nestačí v době od 7:00 do 8:00 hod. s vlastním úklidem na ubikacích. Nařizují proto budíček až do odvolání denně v 6:30 hod. [podrženo v denním rozkaze],“²⁰ Nepříjemné nařízení o dřívějším vstávání se prozatím minulo účinku. Pokračování nastalo již 6. srpna 1940, kdy se po nástupu celé 311. perutě (čs. a britští příslušníci perutě) měli Čechoslováci vrátit na ubikace a uklidit je. Zároveň bylo zakázáno přechovávat na ubikacích alkoholické nápoje a jídlo, kromě ovoce.²¹ Ani potom neprobíhalo uklízení ke spokojenosti velitelů. Další trest nastal 13. srpna 1940. V denním rozkazu došlo k dalšímu zostření denního režimu. Druhý posun budíčku provázal následující komentář: „Jelikož jsem zjistil, že mužstvo si neváží dobrého a čistého ubytování, a že neudrzuje pořádek a čistotu (odhazování oharků a sirek na zem, nedostatečné udržování čistoty v umývárkách a na záchodech), nařizují zítřejším dnem počínaje budíček na 0600 hod. [6:00 hod.], abych tak umožnil všemu mužstvu dáti ubikace a jich příslušenství včas do pořádku.“²² Budíček již na 6:00 hod. byl dostatečně účinným nástrojem na vynucení si náležité úrovně čistoty na ubikacích československých příslušníků perutě a dalších výraznějších zásahů nebylo zapotřebí. Poslední tečkou za dodržováním nařízení o úklidu se stala ukázka stlaní lůžek, která se uskutečnila 28. srpna 1940.²³

¹⁸ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 681, válečný deník skupiny Wretham, s. 1–3.

¹⁹ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 1.

²⁰ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 2.

²¹ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 6.

²² VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 14.

²³ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 24.

Druhým velkým problémem spojeným s ubikacemi bylo nedodržování náležitého zatemnění, které se oproti úklidu nedalo vynutit pouhým posunutím budíčku. První upozornění na provádění řádného zatemnění se objevilo v denním rozkaze ze 4. srpna 1940, kde bylo uvedeno: „Všechny zatemňovací rámy musí být bezpodmínečně zasazené do oken do 21:16 hod. a nesmí být sejmuty před 0457 hod [4:57 hod.]. Kladu každému jednotlivci za povinnost co nejpřísněji dbáti tohoto nařízení v zájmu bezpečnosti celku.“²⁴ Přestupky proti zatemnění se ovšem v denních rozkazech v následujících měsících pravidelně opakovaly. Poprvé se tak stalo v denním rozkaze z 26. srpna 1940, v kterém se psalo: „Stále se množí stížnosti na příslušníky letectva, že se dopouštějí přestupků proti předpisům zatemnění. Bude-li mi takový případ znovu hlášen, viníka příkladně potrestám.“²⁵ V denním rozkazu z 23. listopadu 1940 pak byly zdůrazněny úkony spojené se správným zatemněním.²⁶ Nedbalé provádění zatemnění se i nadále hojně vyskytovalo. Svědčí o tom zopakování postupu při zatemňování v denním rozkazu z 20. února 1941, které bylo zakončeno následující výhružkou trestu: „Protože dosavadní nařízení týkající se zatemňování nebyla dodržována, bude každý, kdo by těchto nedbal, přísně potrestán.“²⁷

Problém zatemňování se netýkal jen světla na ubikacích, ale i ručních svítilen. První nařízení v denním rozkaze z 28. září 1940 připomínalo potřebu opatrného využívání ručních svítilen a v případě neopatrného používání hrozilo i jejich odnětím.²⁸ Dne 6. listopadu 1940 se v denním rozkazu znovu upozorňovalo na patřičné využití ručních svítilen: „Všechno mužstvo se znovu upozorňuje, že světlo elektrických ručních svítilen při zatemnění nesmí svítit nahoru. Světlo se musí tlumit papírem a svítit na zem. Nikoliv směrem nahoru. Neuposlechnutí tohoto rozkazu bude mít za následek, že svítilna bude odňata.“²⁹

²⁴ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 5.

²⁵ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 22.

²⁶ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 49.

²⁷ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 653, denní rozkaz č. 51.

²⁸ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 33.

²⁹ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 44.

5 Vycházky a čas mimo službu

Významnou částí života příslušníků Československého letectva při pobytu ve Velké Británii a nepochybně i u většiny nejoblíbenější, bylo trávení volného času. Ať už se jedná o vycházky nebo mimoslužební vyžití na letecké základně. Stejně jak Čechoslovákům v táboře Cholmondeley Park, tak i příslušníkům tzv. bombardovací skupiny bylo již v Innsworth Lane umožněno volně se pohybovat mimo tábor. Po 16:00 hod. mohli opustit tábor a seznámovat se s místním krajem a obyvatelstvem, které se k nim chovalo vstřícně a přátelsky.³⁰

V Cosfordu čekali na Čechoslováky taktéž přívětivé prostředí. V rámci základny měli pro volný čas k dispozici např. bazén, kino a fotbalové hřiště. Kromě toho samozřejmě byly povoleny vycházky, které probíhaly od 16:30 do 23:55 hod. O vycházkách v Cosfordu se ve válečném deníku dochoval následující úryvek: „Většina příslušníků peruti, kteří jdou na vycházku, jezdí každého dne do blízkého města [W]olverhamptonu. Každý tam má děvče, mezi obyvatelstvem města jsme velmi populární. Snad každé děvče ve [W]olverhamptonu chodilo s nějakým československým letcem. Na [W]olverhampton všichni vzpomínají a ještě dlouho po odjezdu docházely časté dopisy [...] Někteří jednotlivci z řad důstojníků i mužstva byli zváni do rodin.“³¹

Stejně jak Cosford, tak i Honington poskytoval řadu možností pro mimoslužební vyžití. K dispozici bylo pro sportovní aktivity fotbalové a volejbalové hřiště. Jak zjišťujeme z válečného deníku, hřiště příliš využívaná nebyla. Důvodem byl nedostatek volného času. Dále mohli příslušníci perutě trávit čas v prostorách vybavených pro mimoslužební dobu, kterým bylo zátiší pro mužstvo, jídelna sergentů a důstojnická jídelna. O oblíbený prostor u důstojníků svědčí následující text z válečného deníku: „Pobyt v táboře a možnost zábavy v místnostech důstoj. jídelny působí, že většina důst. tráví volné chvíle v táboře.“³²

Na počátku pobytu v Honingtonu byly vycházky povoleny od 17:00 do 23:59 hod. Jelikož na letecké základně nebylo kino a Honington byla jen malá vesnice, tak mnoho čs. příslušníků 311. perutě využívalo možnosti svést se autobusem každou středu a sobotu do města – Bury St Edmunds. Speciálně pro Čechoslováky se objednával jeden až dva autobusy, které odjížděly

³⁰ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 6.

³¹ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 11–12.

³² VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 17–18, 45.

do města ve 12:00 hod., resp. 14:30 hod. Z Bury St Edmunds pak odjížděly autobusy ve 22:00 hod. a přijížděly na základnu kolem 23:00 hod. Jízda stála tam a zpět jeden šilink. O tom, co se odehrávalo při středních a sobotních návštěvách Bury St Edmunds nechme opět promluvit válečný deník: „V tyto dny je ve městěku trh, tancuje se ve velkém sále kina – prostě je umožněna zábava. Děvčata značně na naše hochy berou, každý téměř má tam děvče. Chování mužstva na veřejnosti je v celku dobré, není prozatím žádných stížností. Mnoho rodin pozvalo naše vojáky do domů k sobě na večeři, dokonce půjčili ve dvou případech kola: Abyste sem mohli častěji přijet – tak si získávají obliby.“³³

Rozsáhlé nařízení o vycházkách se objevilo v denním rozkaze z 6. srpna 1940 a stanovovalo, která místa v okolních lokalitách mohou navštěvovat důstojníci a mužstvo. Zároveň československým příslušníkům 311. perutě kladlo na srdce slušné chování a posouzení tamní společnosti, zda je pro ně vhodná.³⁴ Impulsem k sepsání povolených místností byla obava pplk. Tomanova, aby se důstojníci omylem nedostávali do prostředí, které není pro ně vhodné. Na Tomanovu žádost proto vytvořil F/Lt M. J. Earle z preventivních důvodů seznam hotelů a místností vhodných k návštěvě. Tím se mělo předejít případným nedopatřením pramenícím z neznalosti místních podniků, což se povedlo a k žádným významným nepříjemnostem na počátku existence perutě nedošlo.³⁵

Zároveň se ve stejném denním rozkaze varovalo před neopatrnou komunikací o vojenských záležitostech s civilisty, z kterých se mohou vyklubat třeba i němečtí agenti. S narůstající hrozbou německého vylovení ve Velké Británii rostl strach z německých agentů, což se stalo jedním z fenoménů tohoto období. Znění textu bylo následující: „Buďte velmi opatrní při styku s civilními osobami. Všechny věci, týkající se Vašeho zařazení, létání atd., nutno považovati za tajné [podtrženo v denním rozkazu]. Nařizují, aby byly zjištěny a oznámeny osoby, které se zdají přílišným vyptáváním podezřelé.“³⁶

První větší problém s vycházkami se odehrál na konci srpna 1940. Případ šesti československých příslušníků perutě, kteří porušili pravidla vycházek, měl chvilkový negativní dopad na veškeré československé mužstvo 311. perutě. Co se stalo tak závažného? Dne 26. srpna 1940 došlo ke dvěma

³³ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 18, 45.

³⁴ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 7.

³⁵ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 182, inv. č. 679, válečný deník od 15. července 1940, s. 45.

³⁶ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 7.

odlišným přestupkům. První skupina ve složení AC [Aircraftman, čs. ekvivalent vojín] Julius Šabík a AC Jaroslav Lukš při odchodu z posádky večer 26. srpna 1940 neoznámila svůj odchod na hlavní strážnici. Druhá čtyřčlenná skupina ve složení AC Miloslav Eugen Mikulík, AC Emil Mikulěnka, AC Rudolf Říčanek a AC Vladimír Cupák se pro změnu dopustila toho, že večer 26. srpna 1940 odešla výše zmíněná čtveřice na vycházku bez propustky a kromě toho se navíc všichni čtyři vrátili místo ve 23:59 hod. až v 0:40 hod. V denním rozkazu z 27. srpna 1940 se kromě sdělení o přestupku nacházelo i potrestání, které bylo takto formulováno: „Ode dnešního dne (27. 8. 40) je zákaz vycházky a zakazují vydávati jakékoliv propustky. Jízda autobusem ve středu a v sobotu pro české příslušníky letky odpadá. Za žádných okolností nikdo nesmí opustiti posádku (Camp) po dobu jednoho týdne. Toto se netýká důstojníků, F/Sgts [Flight Sergeant, čs. ekvivalent rotný] s Sgts [Sergeant, čs. ekvivalent četař]. Jmenovaných 6 letců, kteří způsobili všem kamarádům tyto zbytečné nepříjemnosti budou se denně, po dobu jednoho týdne hlásiti v 19:00 hod, 20:00 hod, 21:00 hod, 22:00 hod, a 22:30 hod. bezvadně oděni na hlavní strážnici posádky.“³⁷

Reakce na udělení hromadného trestu se dostavila okamžitě. Podobná odezva na trest byla zřejmě očekávána a k spokojenosti velitele 311. peruť splnil trest svůj výchovný úkol u ostatních československých příslušníků, kteří si uvědomili, že za hromadné porušování řádu nebudou potrestáni jen oni, ale trest padne na všechny. V denním rozkaze z 28. srpna byl završen případ odvoláním hromadného zákazu vycházek, protože tohoto nástroje již nebylo zapotřebí. V rozkaze bylo uvedeno: „Jsem přesvědčen, že každý příslušník 311 Sq. [Squadron, peruť] si včera uvědomil, že hromadné trestné činy by měly nepříjemné násled[ky] jak pro viníky, tak pro jejich kamarády. Doufám, že již nikd[y] [ne]budu nucen trestati všechny příslušníky peruť a ruším zákaz vycházky pro celou peruť. Viníci zůstávají v trestu. Podporujte se vzájemně v sebekázní tak, aby za jednotlivce netrpěl celek.“³⁸

S postupem času a přivykáním si na anglické prostředí začaly přibývat případy porušení kázně v souvislosti s vycházkami. V denním rozkazu z 29. září 1940 se uvádí jeden takový případ: „Upozorňuji, že bude-li se opakovat včerejší případ, že mužstvo přijelo autobusem z města v podnapilém stavu, svítilo neopatrně ručními svítilnami, hulákalo a tím rušilo noční klid ostatních, kteří již spali – zakáží jízdu autobusem a viníky potrestám.“³⁹ Do konce roku 1940 se v denních rozkazech vyskytly i stížnosti policie

³⁷ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 23.

³⁸ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 24.

³⁹ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 34.

na chování příslušníků letectva při vycházkách. První stížnost byla v denním rozkazu z 6. října 1940 a zabývala se nedostatečným osvětlením jízdních kol. Psalo se v něm následující: „Policie v Thetfordu si stěžuje, že se značně množí přestupky proti silničnímu řádu, na př., že letci jezdí v noci na kolech, která neodpovídají policejním předpisům. V případě dalších přestupků jest policie oprávněna zatknouti pachatele.“⁴⁰ V denním rozkaze z 6. prosince 1940 pak byla stížnost od vrchního komisaře policie z města Norwich na chování britských a českých příslušníků RAF po taneční zábavě. Vytýkáno bylo především nadměrné užívání kapesních svítilen a hluk.⁴¹

Počáteční období 311. perutě bylo v rámci problémů s vycházkami a dovolenými v porovnání s dalším rokem – 1941 bez větších komplikací. Jedním z příkladů větších problémů s dovolenými a vycházkami za rok 1941 může být ukázka z denního rozkazu z 14. srpna 1941 vydaného velitelem 311. perutě S/Ldr Josefem Ocelkou DFC. V čl. 4 upozorňuje na nevhodné chování na dovolených následovně: „Bylo mi hlášeno, že příslušníci 311. perutě se chovají na dovolené – hlavně v Londýně – nepřístojným způsobem. V poslední době se stalo několik případů opilství, veřejných výtržností i poškození cizího majetku. Kdyby se tyto případy množily, musel bych všeobecně zastavit stravení dovolených v Londýně, aby se dobré jméno perutě nadále nepoškodilo.“⁴²

6 Problematika služebních styků s nadřízenými

Poslední aspektem, na který se podíváme v rámci této práce, je vojenský pozdrav a komunikace při služebním styku s nadřízeným. Pro československé příslušníky zvyklé na odlišné československé služební postupy nebylo zpočátku přeučení snadné. Situace si vynutila vydání celé řady rozkazů spojených se správnou komunikací a vojenským pozdravem při služebním styku s nadřízeným.

První zmínka zdůrazňující správný postup při vojenském pozdravu se vyskytla již v denním rozkaze č. 4 ze dne 3. srpna 1940, kdy se řešil vojenský pozdrav v místnosti.⁴³ Dne 8. srpna 1940 následoval rozkaz o problematice pozdravu v době zaměstnání a vyzdvižení nutnosti zdravení při vstupu

⁴⁰ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 37.

⁴¹ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 51.

⁴² VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 653, denní rozkaz č. 128.

⁴³ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 4.

do kanceláře, kde je přítomen důstojník.⁴⁴ O dva dny později (10. srpna 1940) se v denním rozkazu č. 11 uvádělo další poučení o správném chování při jednání s důstojníkem, které bylo následující: „Mluví-li voják s důstojníkem, nesmí, i když stojí v pohovu, rozkládati rukama. Důstojník jeho slova pochopí i bez tohoto cvičení pažemi.“⁴⁵ Poslední ze základních poučení nastalo v denním rozkaze z 26. srpna 1940, kdy se vysvětlovalo správné provedení vojenského pozdravu při řízení „mechanického vozidla [motorového vozidla].“⁴⁶

Dne 9. září 1940 se v denním rozkaze objevila stížnost od nadřízené No. 3 (*Bomber*) Group [3. bombardovací skupina], kde se v čl. 1 uvádělo: „Velitelství Groupy [skupiny] zjistilo, že příslušníci zdejší posádky nevěnují dostatečnou pozornost zdravení. Zvláště pak zdravení aut, označených velitelskou vlajkou. Ve voze, který má velitelskou vlajku jede vždy vyšší velitel letectva. ... Pozdrav ve službě jest známkou loyality a úcty. Povšechný ráz a duch jednotky projevuje se tím, jak mužstvo zdraví a jak důstojníci za pozdrav děkují.“⁴⁷ Problém s neuspokojivými vojenskými pozdravy nadřízených pokračoval 23. září 1940, kdy byla zdůrazněna nutnost zdravit důstojníky.⁴⁸ Potíže s vojenskými pozdravy vydržely i v následujícím roce, kdy se v denních hlášení objevilo několik stížností.⁴⁹

7 Závěr

Nutností pro službu v RAF byla znalost anglického jazyka. V začátcích 311. československé perutě panovaly velké potíže s angličtinou, které v menší míře přetrvávaly i do budoucna. Problém spočíval v malém rozšíření studia tohoto jazyka v předválečném Československu a velmi omezeném čase na jeho naučení. Oproti pobytu ve Francii, kdy se nabízel relativní dostatek času na zdokonalení nebo naučení francouzštiny, bylo po příjezdu do Velké Británie poskytnuto Čechoslovákům před operačním nasazením pouze pár týdnů na ovládnutí základů anglického jazyka.

⁴⁴ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 9.

⁴⁵ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 11.

⁴⁶ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 22.

⁴⁷ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 28.

⁴⁸ VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 652a, denní rozkaz č. 32.

⁴⁹ Jedná se např. o denní rozkazy z 1. března 1941, 21. června 1941, 19. srpna 1941 a 5. listopadu 1941. VÚA–VHA Praha, fond ČSL–VB, kart. 178, inv. č. 653, denní rozkaz č. 55, 104, 131, 174.

Kromě angličtiny přetrvával dlouhodobě problém s lehkovážností při zatemňování ubikací a svícení ručními svítilnami. V případě nesprávného zatemnění ohrožovalo zahlédnutí světla nepřátelským letounem bezpečnost letecké základny. Čechoslováci zvykající se na britské služební postupy provázela delší dobu také problematika správné komunikace s nadřízeným a vojenského pozdravu, kdy se např. podle nadřízených opakovaně nevěnovali příslušníci 311. perutě dostatečně zdravení vyšších důstojníků jedoucích ve voze označeném velitelskou vlajkou.

Porážka Francie a následná evakuace do Velké Británie se podepsaly na počáteční špatné morálce československých příslušníků jednotky. Přívětivé přijetí ze strany Angličanů pomohlo s opětovným zvýšením morálky a přísný pořadový výcvik s utužením kázně. V důsledku odlišných zvyklostí Čechoslováků a delšího přizpůsobování se na služební řád RAF vyplývaly ještě další problémy. Projevovaly se potíže především v nedodržování příkazů o holení a čistotě ubikací podle představ Britů. Oproti dosažení náležité úrovně úklidu a čistoty vzdor s holením přes výhružky s potrestáním v případě neplnění nařízení přetrvával o něco déle.

Na letecké základně Honington se kromě dobrého ubytování nacházela řada možností mimoslužebního vyžití, které pravidelně doplňovaly vycházky. Z obav o slušné chování Čechoslováků na vycházkách vznikl dokonce seznam míst vhodných k návštěvě. Zpočátku se nevyskytovaly prohřešky při pobytu mimo základnu, ale s postupným přivykáním si na život v novém prostředí se začaly postupně od konce srpna 1940 objevovat první nesnáze spojené s vycházkami. První rozsáhlý případ porušení pravidel vycházek dal podnět k udělení hromadného trestu mužstvu, který se ukázal jako výchovný, jelikož posloužil k upevnění jednoty československých příslušníků 311. perutě.

RESUMÉ

OBTÍŽNÉ ZAČÁTKY 311. ČESKOSLOVENSKÉ BOMBARDOVACÍ PERUTĚ Z POHLEDU DENNÍCH ROZKAZŮ A VÁLEČNÉHO DENÍKU

Cílem práce bylo podchycení nejrůznějších problémů Čechoslováků sloužících u 311. perutě v počátečním období existence perutě na základě denních rozkazů a válečného deníku. Kromě náročného výcviku se museli Čechoslováci potýkat s neznalostí angličtiny, která tvořila velkou komplikaci

v přecvičení na Wellingtony a prohlášení 311. perutě za bojeschopnou. Další potíže se vyskytovaly během každodenní služby a života u perutě. Čechoslovákům trvalo určitý čas, než si zvykli na služební řád RAF. Problémy se zpočátku vyskytovaly v dodržování upraveného zevnějšku a čistoty ubikací podle britských představ. Po delší dobu přetrvávaly potíže se správným zatemňováním a zdravením důstojníků. S přivykáním si Čechoslováků na život ve Velké Británii se začaly postupně objevovat taktéž nesnáze spojené s vycházkami. Část 311. perutě, která se přesunula do East Wrethamu, musela řešit komplikace s ubytováním. Přes větší a menší problémy se podařilo dovést 311. perutě k bojeschopnosti a zahájit operační činnost trvající až do konce války.

Klíčová slova: 311. perutě, Royal Air Force, Čechoslováci v RAF, československý zahraniční odboj, druhá světová válka, Cosford, Honington, East Wretham

SUMMARY

DIFFICULT BEGINNINGS OF THE 311TH SQUADRON THROUGH THE PERSPECTIVE OF THE DAILY COMMANDS AND THE WAR DIARY

The main focus of the work is to describe the various problems which the Czechoslovaks who were in the 311th squadron had in the initial period of the existence of the squadron through the daily commands and the war diary. Except for demanding training, the Czechslovaks had to deal with the lack of English language knowledge, which caused troubles in overrating to Wellingtons and the declaration of having the 311th squadron ready for combat. Another problems emerged during the everyday service and life at the squadron. It took some time to get used to new service rules of RAF. The problems initially emerged in the observance of appearance and cleanness of quarters in accordance with the British concept. It took a long time for them to darken properly and to salute the commissioned officers. The Czechoslovaks had problems with leaves of absence as well. Not all the problems were caused by the Czechoslovaks. Part of the 311th squadron, which moved to

East Wretham, had to deal with accommodation problems. Through several bigger or smaller problems, the 311th squadron was made ready for combat and it was active until the end of the war.

Keywords: 311 squadron, Royal Air Force, Czechoslovaks in RAF, Czechoslovak external resistance, WWII, Cosford, Honington, East Wretham

Translated by Mgr. Tereza Kalousková

Mgr. Petr Žižka
Na Vyhliďce 1512
686 05 Uherské Hradiště
Česká republika
e-mail:zizka62@seznam.cz